

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2003

IV.volební období

373

Návrh

poslanců Jiřího Hanuše, Hany Orgoníkové, Vlastimila Dłaba a dalších

na vydání

zákona o výstavbě dálnic a rychlostních silnic a o změně některých zákonů

ZÁKON

ze dne 2003

o výstavbě dálnic a rychlostních silnic a o změně některých zákonů

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

VÝSTAVBA DÁLNIC A RYCHLOSTNÍCH SILNIC

§ 1

(1) Stavby dálnic

- a) D1 v úseku mezi Mořicemi, Kroměříží, Přerovem a Lipníkem nad Bečvou,
  - b) D3 v úseku mezi Prahou a Chotovinami a mezi Tábořem, Soběslaví, Českými Budějovicemi a Dolním Třebonínem,
  - c) D8 mezi Lovosicemi a Řehlovicemi a mezi Trmicemi, Knínicemi a státní hranicí se Spolkovou republikou Německo,
  - d) D11 mezi Poděbrady, Hradcem Králové, Vlčkovými u Jaroměř, Trutnovem a státní hranicí s Polskou republikou,
  - e) D47 mezi Lipníkem nad Bečvou, Ostravou, Bohumínem a státní hranicí s Polskou republikou
- jsou veřejně prospěšnými stavbami a jsou stavěny ve veřejném zájmu.¹⁾

(2) Stavby rychlostních silnic²⁾

- a) R1 - silniční okruh kolem hlavního města Prahy mezi Prahou 5, Slivencem, Prahou 5, Lahovicemi, křižovatkou s dálnicí D1 a Prahou 9, Běchovicemi a mezi Prahou 6, Suchdolem, Prahou 8, Březiněvsí a Prahou 9, Satalicemi,
- b) R3 mezi Dolním Třebonínem a státní hranicí s Rakouskou republikou,
- c) R4 mezi Skalkou, Milínem a křižovatkou se silnicí 1/20 u Třebkova,
- d) R6 mezi křižovatkou s R1 v Praze a Pavlovem a mezi Novým Strašecím, Lubencem, Karlovými Vary, Sokolovem a Kamenným Dvorem,
- e) R7 mezi Slaným, Louny a křižovatkou 1/13 v Chomutově,
- f) R35 mezi křižovatkou s R10 v Turnově, Úlibicemi a křižovatkou s D11 v Hradci Králové a mezi křižovatkou s D11 v Sedlicích, Opatovicemi, Zámrskem, Mohelnicí a mezi Křelovem a křižovatkou s R46 ve Slavoníně,
- g) R43 mezi křižovatkou s D1 v Troubsku, Kuřimí a křižovatkou s R35 v Linharticích,
- h) R48 mezi křižovatkou s D47 v Běloušicích, Novým Jičínem a Frýdkem-Místkem a mezi Dobrou a Českým Těšínem,

¹⁾ Čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod § 108 odst. 2 písm. a) a f) zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon) ve znění pozdějších předpisů

²⁾ § 5 odst. 3 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích

- i) R49 mezi křižovatkou s D1 v Hulíně, Fryštákem a státní hranicí se Slovenskou republikou,
- j) R52 mezi Pohořelicemi, Mikulovem a státní hranicí s Rakouskou republikou,
- k) R55 mezi křižovatkou sR35 v Olomouci a Přerovem a mezi křižovatkou s D1 v Hulíně, Otrokovicemi, Starým Městem a křižovatkou s D2 v Břeclavi, jsou veřejně prospěšnými stavbami a jsou stavěny ve veřejném zájmu.¹⁾

§ 2

(1) Ve všech správních řízeních týkajících se staveb dálnic a rychlostních silnic (dále jen „stavba“) se lhůty pro řízení stanovené zvláštními právními předpisy³⁾ zkracují na polovinu. U lhůt určených počtem dnů se délka zkrácené lhůty zaokrouhluje nahoru na celé dny. Je-li stanovena lhůta na dobu jednoho měsíce, končí zkrácená lhůta uplynutím patnáctého dne.

(2) V řízení o vydání stavebního povolení nevyžadují příslušné stavební úřady stanoviska od těch dotčených úřadů, které podaly svá stanoviska v územním řízení ke stavbě.

(3) Stavební řízení týkající se staveb nelze přerušit

- a) z důvodů uvedených v § 137 odst. 1 a 2 stavebního zákona,
- b) pro zahájení řízení o předběžné otázce podle § 29 odst. 1 správního řádu,
- c) na základě shodného návrhu účastníků řízení podle § 29 odst. 2 správního řádu.

(4) Za neodkladný úkon podle § 11 odst. 2 správního řádu se u řízení týkající se stavby považuje vždy i dokončení již zahájených ústních jednání, jakož i provedení těch nařízených ústních jednání, u nichž již nelze do jejich zahájení učinit opatření podle § 12 odst. 1 správního řádu.

(5) Rozhodnutí a opatření podle § 12 odst. 1 správního řádu musí být učiněna neprodleně.

(6) Podání v řízeních týkajících se stavby nelze činit u orgánů podle § 19 odst. 4 části věty za středníkem správního řádu.

(7) Mělo-li by být důvodem přerušování správního řízení posouzení občanskoprávní nebo jiné námitky podle zvláštního právního předpisu⁴⁾ nebo posouzení předběžné otázky podle správního řádu, o níž pravomocně nerozhodl příslušný orgán, učiní si o nich příslušný správní úřad úsudek bez ohledu na možnost podat podnět k zahájení řízení u soudu a o námitce bez prodlení rozhodne. Odvolání podané proti tomuto rozhodnutí nemá odkladný účinek.

(8) Při výkupu pozemků nebo jejich částí potřebných pro stavbu nelze uplatnit žádné předkupní ani zástavní právo. Na to musí vykupující vlastník vykupovaného pozemku nebo jeho části při zaslání návrhu kupní smlouvy upozornit.

³⁾ Například zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁴⁾ § 137 zákona č. 50/1976 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

(9) V řízení o vyvlastnění pozemků, jejich částí a práv k nim potřebných ke stavbě se za nedosažení dohody podle § 110 odst. 1 stavebního zákona považuje její neuzavření do 30 dnů ode dne doručení nabídky s návrhem náhrady za vyvlastnění nejméně ve výši určené znaleckým posudkem. Veřejný zájem na vyvlastnění pozemků, staveb a práv k nim pro stavbu se ve vyvlastňovacím řízení prokáže odkazem na tento zákon.

(10) Lhůty pro podání návrhů a žalob k soudům k přezkoumání správních rozhodnutí uvedených v odstavci 1 se zkracují na polovinu. S ohledem na veřejný zájem nelze těmto návrhům a žalobám přiznat odkladný účinek⁵⁾.

ČÁST DRUHÁ

Změna občanského zákoníku

§ 3

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění zákona č. 58/1969 Sb., zákona č. 131/1982 Sb., zákona č. 94/1988 Sb., zákona č. 87/1990 Sb., zákona č. 105/1990 Sb., zákona č. 116/1990 Sb., zákona č. 87/1991 Sb., zákona č. 509/1991 Sb., zákona č. 264/1992 Sb., zákona č. 267/1994 Sb., zákona č. 104/1995 Sb., zákona č. 118/1995 Sb., zákona č. 89/1996 Sb., zákona č. 94/1996 Sb., zákona č. 227/1997 Sb., zákona č. 91/1998 Sb., zákona č. 165/1998 Sb., zákona č. 159/1999 Sb., zákona č. 363/1999 Sb., zákona č. 27/2000 Sb., zákona č. 103/2000 Sb., zákona č. 227/2000 Sb., zákona č. 367/2000 Sb., zákona č. 229/2001 Sb., zákona č. 317/2001 Sb., zákona č. 501/2001 Sb., zákona č. 125/2002 Sb., zákona č. 135/2002 Sb., zákona č. 136/2002 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu vyhlášeného pod č. 476/2002 Sb. a zákona č. 88/2003 Sb., se mění takto:

1. V § 128 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) V případě výstavby dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby lze přistoupit k vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva pokud nedojde k uzavření dohody do 30 dnů od domčení nabídky s návrhem náhrady nejméně ve výši určené znaleckým posudkem. Zájem na vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva a jeho účel podle odstavce 2 se prokazují odkazem na zvláštní zákon.“

2. V § 140 se dosavadní text označuje jako odstavec 1 a doplňuje se odstavce 2, který zní:

„(2) Ustanovení odstavce 1 se nepoužije v případě vypořádání podílového spoluvlastnictví v souvislosti s výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona.“

3. V § 170 odst. 1 se za písmeno f) vkládá nové písmeno g), které zní:

„g) v případě změny vlastnictví k zástavě uskutečněné v souvislosti s výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona, a to vyplacením náhrad podle uzavřené dohody nebo na základě vyvlastnění, na zástavou zajištěnou pohledávkou.“

Dosavadní písmeno g) se označuje jako písmeno h).

---

⁵⁾ § 73 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

4. V § 602 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Ustanovení o předkupním právu se nepoužijí v případě prodeje věci nebo jiného zcizení věci uskutečněného v souvislosti s výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona. V takovém případě sjednané předkupní právo zaniká bez náhrady.“.

ČÁST TŘETÍ

Změna stavebního zákona

§ 4

Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění zákona č. 103/1990 Sb., zákona č. 425/1990 Sb., zákona č. 262/1992 Sb., zákona č. 43/1994 Sb., zákona č. 19/1997 Sb., zákona č. 83/1998 Sb., nálezu Ústavního soudu publikovaného pod č. 95/2000 Sb., nálezu Ústavního soudu publikovaného pod č. 96/2000 Sb., zákona č. 132/2000 Sb., zákona č. 151/2000 Sb., zákona č. 239/2000 Sb., zákona č. 59/2001 Sb., zákona č. 254/2001 Sb., zákona č. 320/2002 Sb., nálezu Ústavního soudu publikovaného pod č. 405/2002 Sb. a zákona č. 422/2002 Sb., se mění takto:

1. V § 108 odst. 2 se za písmeno e) vkládá nové písmeno f), které včetně poznámky pod čarou č. 10c) zní:

„f) pro výstavbu dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona,^{10c)}“.

Dosavadní písmeno f) se označuje jako písmeno g).

2. V § 108 se doplňuje odstavec 4, který zní:

„(4) Zájem a účel vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva při výstavbě dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby se prokazuje odkazem na zvláštní zákon.“.

3. V § 112 se doplňuje odstavec 3, který zní:

„(3) Vyvlastňovací řízení pro výstavbu dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona lze zahájit teprve poté, nedojde-li ve lhůtě 30 dnů od doručení nabídky s návrhem úhrady nejméně ve výši určené znaleckým posudkem k uzavření dohody.“.

ČÁST ČTVRTÁ

USTANOVENÍ PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ

§ 5

1. Správní řízení zahájena přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle tohoto zákona. Zkrácení lhůt pro řízení stanovených ve zvláštních právních předpisech²⁾ na polovinu podle § 2 odst. 1 se u těchto správních řízení uplatní jen tehdy, zbývá -li ke dni nabytí účinnosti tohoto zákona lhůta další než 10 dnů. Polovina se přitom určí jen z těchto zbylých dnů.

2. Není-li v tomto zákoně výslovně stanoveno jinak, vztahují se na správní řízení ve věcech stavby zákon o pozemních komunikacích,⁶⁾ správní řád a stavební zákon.

ČÁST PÁTÁ

ÚČINNOST

§ 6

Tento zákon nabývá účinnosti dnem jeho vyhlášení

---

⁶⁾ Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.

Důvodová zpráva

I. Obecná část

Platná právní úprava vztahů upravujících problematiku pozemních komunikací jako jedné z nejdůležitějších dopravních cest je obsažena v zákonu č. 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších zákonů. K provedení některých ustanovení tohoto zákona byla Ministerstvem dopravy a spojů vydána vyhláška č. 104/1997 Sb., ve znění pozdějších předpisů. K těmto právním předpisům je ovšem nutné uvést, že oblast výstavby pozemních komunikací řeší pouze v některých speciálních ustanoveních a v ostatním odkazují na obecné právní předpisy, především pak na stavební zákon.

Dálnice a rychlostní silnice zabezpečují nejen mezinárodní dopravu, ale také zpřístupňují rychlým a bezpečným způsobem jednotlivé části území, kde navazují na místní infrastrukturu. Slouží tak nejširší veřejnosti a ve svém důsledku zabezpečují uspokojování základních potřeb obyvatel České republiky. Jejich zařazení mezi veřejně prospěšné stavby je proto zcela nezpochybnitelné, a to i s ohledem na právně zakotvenou veřejnou prospěšnost například staveb energetických, staveb vodovodů, kanalizací a podobně.

Další výstavba dálnic a rychlostních silnic v České republice je velice naléhavá zejména pro zajištění kvalitního dopravního napojení příslušných územních celků, pro řešení kritické dopravní situace na přetížené síti stávajících dálkových silnic a pro umožnění ekonomického rozvoje krajů a měst. Například při srovnání míry nezaměstnanosti v jednotlivých regionech se mimo jiné prokázalo, že regiony bez připojení na dálnici či rychlostní silnici mají vyšší míru nezaměstnanosti než regiony, které jsou na tyto komunikace připojeny. Možnost připojení na dálnici či rychlostní silnici je např. základním požadavkem téměř všech velkých zahraničních investorů při jejich rozhodování o umístění jejich velkých investic.

V souvislosti s připravovaným začleněním České republiky do EU, při očekávání dalšího rozvoje mezinárodního obchodu a turistiky, je velmi důležité i zabezpečení kvalitního propojení našich dálnic a rychlostních silnic s dálničními sítěmi sousedních zemí. Realizace těchto propojení je dlouhodobě připravována a se sousedními státy koordinována. Nutnost urychlení výstavby dálnic a rychlostních silnic v trasách multimodálních evropských dopravních koridorů TEN a jejich doplňkové sítě TINA vyplývá i ze závěrů jednání ministrů dopravy evropských zemí, dopravní politiky EU a závazků ČR. Zde je třeba uvést, že rozsahem provozovaných dálnic silně zaostáváme za vyspělými zeměmi EU. Hustota dálniční sítě v ČR činí 6,5 km/1000 km², zatímco hustota dálniční sítě ve vyspělých zemích Evropy se pohybuje v rozmezí 14,1 (Velká Británie) až 55,1 km/1000 km² (Belgie).

Důležitým faktorem pro urychlenou výstavbu dálnic a rychlostních silnic je zvýšení bezpečnosti silničního provozu a snížení počtu dopravních nehod se zraněním či smrtí účastníků silničního provozu. Relativní nehodovost na dálnicích je nižší oproti silnicím I.třídy cca 3,3 krát a oproti silnicím II. třídy cca 4,6 krát.

Důvodem pro předložení návrhu je neustálé prodlužování procesu přípravy prakticky všech staveb dálnic a rychlostních silnic, a to nikoliv z důvodu věcných či technických problémů navrhovaných řešení těchto staveb, ale z titulu nedostatků v právním řádu nebo z důvodu procesních chyb v obrovském množství podkladových řízení při jejich výstavbě.

Nutno podotknout, že s ohledem na jejich množství nelze vinit pouze úředníky příslušných úřadů, neboť je v podstatě statisticky nemožné v tomto množství řízení neudělat chybu.

Příkladem pro podporu výše uvedených tvrzení může být například úsek dálnice D8 (D 0805) Lovosice- Řehlovice trasovaná přes CHKO České středohoří, kde je vydáno od března roku 2002 územní rozhodnutí, ale dodnes není v právní moci, nebo případ dálnice D3 před Tábořem, kde MŽP po více než půl roce zrušilo souhlas se zásahem do krajinného rázu, a to i v 2 km úseku, který umožňoval napojení stavby D 0306/1 - Mezno -Chotoviny na stávající silniční síť.

Posledním impulsem pro přípravu přiloženého zákona se stala skutečnost, že u stavby D11 (1104) Libice - Chýstřov proběhlo soudní řízení na základě žaloby podané ekologickým sdružením proti rozhodnutí krajského úřadu o vyloučení (v podstatě se jednalo o rozhodnutí o odvolání proti tomuto vyloučení Okresním úřadem Nymburk) tohoto sdružení z územního řízení stavby. Soud rozhodl v neprospěch Krajského úřadu a obě rozhodnutí - jak okresního úřadu Nymburk, tak krajského úřadu - zrušil. Krajský úřad obdržel toto rozhodnutí dne 2.1.2003.

Oddálení výstavby v tomto konkrétním případě lze doložit následujícím předpokládaným postupem:

- ✓ Krajský úřad vyzval ve smyslu ust. § 36 odst. 2) stavebního zákona ekologická sdružení, aby uplatnila své námítky k územnímu rozhodnutí - lhůta na uplatnění námitek je 15 dnů od doručení (získání námitek by mělo tedy trvat od odeslání cca 20 dní)
  - zhruba do 20.2.2003
- ✓ Lze předpokládat, že tato sdružení podají námítky do územního řízení
- ✓ KÚ si vyžádá stanovisko účastníků řízení k těmto námitkám - předpokládá se zveřejnění veřejnou vyhláškou, lhůta vyvěšení je 15 dnů a lhůta na vyjádření je rovněž 15 dnů (získání stanovisek by tedy trvalo od odeslání oznámení cca 40 dní + lhůta na odeslání, která závisí na KÚ)
  - Pokud KÚ zašle do konce února – zhruba do 10.4.2003
- ✓ KÚ vydá územní rozhodnutí, kde se vypořádá s těmito námitkami (lhůta závisí na KÚ)
  - Pokud KÚ vydá a do 3 týdnů – zhruba do 30.4.2003
- ✓ Lze předpokládat, že tato sdružení podají odvolání proti územnímu rozhodnutí - předpokládá se zveřejnění veřejnou vyhláškou, lhůta vyvěšení je 15 dnů a lhůta na odvolání je rovněž 15 dnů (získání odvolání by tedy trvalo od odeslání oznámení cca 40 dní + lhůta na odeslání, která závisí na KÚ)
  - Pokud KÚ rozešle ihned po vydání – zhruba do 10.6.2003
- ✓ KÚ získá stanoviska k odvolání a zašle je na MMR - předpokládá se zveřejnění odvolání veřejnou vyhláškou, lhůta vyvěšení je 15 dnů a lhůta na vyjádření je rovněž 15 dnů (získání stanovisek k odvolání by tedy trvalo od odeslání oznámení cca 40 dní + lhůta na odeslání, která závisí na KÚ)
  - Pokud KÚ rozešle do 10-ti dnů - zhruba do 31.7.2003

- ✓ MMR rozhodne o odvolání, pokud jej zamítne, ÚR se stane pravomocným, lhůta závisí na MMR)
  - Pokud MMR rozhodne do 30-ti dnů - zhruba do 31.8.2003

Z uvedeného podrobného rozboru je zřejmé, jak se jednotlivé, mnohdy jen formální procesní chyby mohou projevit v termínech postupu přípravy staveb dálnic a rychlostních silnic.

Majetkoprávní vypořádání dálničních staveb a staveb rychlostních silnic, ale v podstatě všech silnic, naráží v praxi na celou řadu problémů, které podstatně ztěžují a prodlužují postup přípravy území.

Při identifikaci vlastníka pozemku je nutno vyjít z údajů katastru nemovitostí. Ten převzal data dřívější evidence nemovitostí, která vycházela z pozemkového katastru. U pozemků nacházejících se mimo zastavěné území obce, jejichž hranice nejsou vytyčeny a tvoří velké plochy v nájmu zemědělských firem, je celá řada zápisů v katastru nemovitostí neodpovídající skutečnosti. Největší skupinu tvoří vlastníci zemřelí, často před mnoha lety. Nastupuje proces velmi zdlouhavého dodatečného dědického řízení, kdy notář jakožto pověřený soudní komisař musí pracovat s několika desítek let starým spisovým materiálem a pracně vyhledávat zákonné a závětní dědice. Relativně snadno je věc řešitelná v případě, že na pozemku je zapsána jako vlastník jedna osoba. Ministerstvo dopravy zřizuje v takovýchto případech věcné břemeno podle zákona č. 13/1997 Sb. o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, které umožní pokračovat v přípravě a realizaci stavby. Jestliže jsou však zapsáni jako spoluvlastníci nemovitosti současně osoby žijící a zemřelé, neumožňuje zákon tento postup a věc se stává z hlediska reálného časového dosahu takřka neřešitelná.

Osoby neznámého pobytu tvoří další část problémových vlastníků. Centrální registr obyvatel je již propojen s katastrem nemovitostí, avšak potrvá ještě delší dobu než dojde k úřední změně údaje o trvalém pobytu vlastníka v případě jeho přestěhování. Ředitelství silnic a dálnic není státním orgánem a proto z hlediska ochrany osobních údajů nemá právo do tohoto registru nahlížet. Tato situace se v současné době řeší velmi složitým způsobem, neboť všechny tyto údaje z registru je nutné vyžadovat prostřednictvím Ministerstva dopravy, čímž dochází k velmi velké časové prodlevě v přípravě staveb.

Zvláštní kapitolu tvoří právnické osoby, které nevyvíjí žádnou činnost a jejichž zápis v obchodním rejstříku zcela neodpovídá faktickému stavu. V takovýchto případech se velmi složitě řeší otázky doručování písemností a hledání statutárního orgánu firmy, což opět velmi zdržuje postup prací.

Singulární, tj. mnohačetné spoluvlastnictví je dalším závažným problémem. Skutečnost, že se jedná mnohdy o několik desítek spoluvlastníků (např. kdy budoucí trasa přetíná polní cesty vedené v katastru nemovitostí) umocňuje výše uvedené problémy obzvláště výrazně.

Vlastní vyvlastňovací řízení by se zdálo relativně jednoduchým prostředkem k získání vlastnického práva k pozemkům. Stavební úřady však mají povinnost, s ohledem na zásadní zásah tohoto institutu do práv vlastníka, striktně dodržovat všechny podmínky pro vyvlastnění dané stavebním zákonem, který vychází z Listiny základních práv a svobod. Námitky v řízení a návrhy na další dokazování a podávání opravných prostředků proti rozhodnutím ze strany účastníků řízení mají rovněž velmi podstatný časový dopad. Jestliže je pozemek ve

spoluvlastnictví a některý ze spoluvlastníků svůj podíl prodá státu, nemůže vyvlastňovací řízení proběhnout a je nutno žalovat u soudu na zrušení spoluvlastnictví a jeho vypořádání. Takováto soudní řízení jsou podle dosavadních zkušeností velmi zdlouhavá.

Komplikovaná soudní řízení o určení vlastnictví k pozemku, která se také občas vyskytují v trase trvalého záboru pro stavbu, jsou dalším aspektem negativně ovlivňujícím rychlost majetkoprávního vypořádání.

Jestliže je již pozemek ve vlastnictví České republiky, neměly by teoreticky nastat komplikace. Subjekt, který je zapsán jako příslušný hospodařit s majetkem státu někdy namítá, že zápis neodpovídá skutečnosti a nastává zdlouhavé projednávání a rozsáhlá korespondence mezi organizačními složkami státu a státními organizacemi. Takovýto rozpor je mnohdy těžko řešitelný.

Dalším velice složitým problémem při spoluvlastnictví pozemku, které je nutno vykoupit, jsou instituty předkupního práva, a to jak zákonného, tak smluvního. Problematika předkupního práva je plně v rukou samotných spoluvlastníků. Pokud spoluvlastníci nechtějí pozemky státu prodat, vzniká výrazný manipulační prostor, kdy jsou schopni prodej pozemku takřka zablokovat. V případě, kdy nejsou tato předkupní práva správně uplatněna, mohou spoluvlastníci v následné fázi podat žalobu na neplatnost takto uzavřených kupních smluv a být v tomto soudním sporu úspěšní.

Celou problematiku navíc prohlubují i otázky procesních norem, vyplývající ze zákona o správním řízení nebo procesních norem uvedených ve speciálních zákonech, jako například v zákoně č. 50/1976 Sb. - stavební zákon. Zde se jedná zejména o problémy, které souvisí s právními instituty jednotlivých správních lhůt, s postavením účastníků řízení, občanskoprávními námitkami atd. V této souvislosti je nutné zdůraznit, že silniční a dálniční stavby jsou liniovými stavbami s maximálním počtem účastníků řízení. Stávající úprava procesních norem pro liniové stavby je však ve většině zákonů zcela minimální. Tak například stavební zákon plně odpovídá požadavkům na umístování a povolování staveb v uceleném území, avšak jeho aplikace pro liniové stavby obsahuje minimální úlevu přihlížející k velkému počtu účastníků řízení. Ve své podstatě příznivěji upravuje pouze způsoby doručování.

Skutečnosti, které jsou výše popsány, mají zásadní časový dopad na přípravu a realizaci staveb a je nutno k nim přihlídnout. Podle současného stavu právního řádu nemá stát právní nástroje k tomu, aby získal v co nejkratším časovém úseku pozemky a potřebná povolení pro realizaci veřejně prospěšné stavby dálnic a rychlostních silnic. Všechny tyto důvody vedly již ve svém kontextu k přijetí zákona č. 168/2001 Sb., o dálničním obchvatu Plzně, který byl schválen Parlamentem České republiky dne 4.4.2001 s účinností od 22.5.2001. Navrhovaný zákon vychází právně i věcně ze stejných podmínek vedoucích ve svých důsledcích k reálným možnostem zajištění výstavby dálnic a rychlostních silnic a jeho celková konstrukce je velmi obdobná. Nutnost přistoupit v co nejkratší době k právním změnám, které by shora uvedenou problematiku řešily je tedy dosavadní praxí dostatečně ověřena. To se týká i staveb dálnic či rychlostních silnic, k jejichž realizaci ve stanoveném termínu se stát zavázal (např. dálnice D11 v úseku Libice - Dobšice pro připojení kolínské průmyslové zóny či dálnice D47).

Navržený zákon řeší jen nejpálčivější problémy při přípravě výstavby dálnic a rychlostních silnic. Vzhledem k blížícímu se vstupu České republiky do Evropské unie se jeví jako velmi naléhavé řešit problematiku urychlení rozvoje sítě pozemních komunikací speciálním právním předpisem po vzoru Spolkové republiky Německo. Práce na přípravě vládního návrhu tohoto zákona, sledujícího zjednodušení a urychlení přípravy a realizace těchto veřejně prospěšných staveb, Ministerstvo dopravy již zahájilo.

Navrhovaný zákon nemá žádné přímé dopady do státního rozpočtu. Krácení některých správních procesů při schvalování staveb dálnic a rychlostních silnic může způsobit nevýznamné úspory v nákladech na výkon státní správy. Návrh není v rozporu s mezinárodními smlouvami podle čl. 10 Ústavy a s ústavním pořádkem České republiky. Návrh rovněž není v rozporu s žádným předpisem komunitárního práva. Lze prohlásit, že komunitární právo ponechává takovouto právní úpravu národní normotvorbě.

Zvláštní část:

K § 1

Návrh zákona obsahuje taxativní výčet stavebních úseků dálnic a rychlostních silnic a tyto úseky prohlašuje za veřejně prospěšné stavby stavěné ve veřejném zájmu. Zdůrazňuje se tu vazba na čl. 11 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a na § 108 odst. 2 písm. f) stavebního zákona a to i přes skutečnost, že vyvlastňovací titul k pozemkům, stavbám a právům k nim je dán již dostatečně § 108 odst. 2 písm. a) stavebního zákona. Prohlášení staveb dálnic a rychlostních silnic za veřejný zájem tímto zákonem má ještě další význam pro urychlení stavby, neboť správnímu úřadu provádějícímu vyvlastnění odpadá povinnost prokazovat tento veřejný zájem v jednotlivých vyvlastňovacích řízeních.

V taxativním výčtu jsou použity běžné alfanumerické zkratky pro stavební úseky dálnic. Jejich použití v právním předpisu není zde použito poprvé, bylo uplatněno již v návrzích několika právních předpisů - naposledy ve sněmovním tisku 295 - vládní návrh zákona o státním dluhopisovém programu na úhradu výdajů spojených s výstavbou dálnice D47.

K § 2

Ustanovení § 2 zkracuje a racionalizuje jednotlivá správní řízení prováděná ve věcech výstavby dálnic a rychlostních silnic podle správního řádu, stavebního zákona nebo podle zákona o pozemních komunikacích. Proto jsou lhůty uvedené v odstavcích 1 a 9 zkracovány na polovinu.

V odstavci 2 jsou řešeny zjednodušené postupy spočívající v nevyžadování opakovaných stanovisek od dotčených úřadů, které je již stanoviska podaly v předchozím stupni řízení.

V zájmu urychlení správního řízení řeší odstavec 3 případy, při kterých dochází mnohdy ke zbytečným a neodůvodněným průtahům, případně k přerušování tohoto řízení.

Stejný cíl si klade i úprava navržená v odstavcích 4 a 5 v návaznosti na zneužívání institutu podjatosti dotčených úředníků s vážnými dopady na zahajování staveb prováděných ve veřejném zájmu.

Ke zjednodušení a zrychlení správního řízení směřuje i požadavek uvedený v odstavci 6, aby podání byla činěna pouze u orgánů věcně a místně příslušných.

V odstavci 7, v návaznosti na ustanovení odstavce 3 písm.a), je řešeno posuzování

občanskoprávních námitek příslušným stavebním úřadem s vyloučením odkladného účinku odvolání.

Problematika předkupního práva k pozemkům nutným pro výstavbu dálnic a rychlostních silnic je řešena v odstavci 8. Především tento právní institut je v praxi velmi často zneužíván k zablokování staveb zabezpečovaných a prováděných ve veřejném zájmu.

Urychlení majetkoprávní přípravy sleduje i stanovená třicetidenní lhůta k dosažení dohody s vlastníkem pozemku. Tyto důvody pak logicky završuje ustanovení odstavce 9, které odnímá odkladný účinek návrhům podaným soudům.

Navrhovaný zákon ještě neuvažuje s novým správním řádem ani s novým stavebním zákonem. Navazuje tedy na právní úpravu obsaženou v zákonu č. 71/1967 Sb., o správním řádu (správní řízení), ve znění pozdějších předpisů a v zákonu č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Nabytí účinnosti nových kodexů pro správní, územní a stavební řízení nelze očekávat dříve než v průběhu roku 2005, kdy by již tento zákon, v případě, že bude přijat, měl být nahrazen novým zákonem o výstavbě liniových staveb.

K § 3 a 4

Specifický režim pro správní procesy související s výstavbou dálnic a rychlostních silnic vyžadují provedení přímé novelizace občanského zákoníku a stavebního zákonu v těch částech, kde tyto kodexy upravují související úpravy vlastnických vztahů a zásahů do nich. Přímé novely obsahují tedy některé speciální tituly týkající se vyvlastnění, předkupních práv a práv zástavních.

K § 5

Vzhledem k tomu, že řada podstatných správních procesů ve věcech výstavby dálnic a rychlostních silnic již probíhá, je zapotřebí podřídit jejich průběh ustanovením tohoto zákona. Srovnatelně se zákonem č. 168/2001 Sb., o dálničním obchvatu Plzně, se tedy pro urychlení přípravy realizace staveb stanoví zkrácení lhůt i u probíhajících správních řízení.

K § 6

Vzhledem k významu a aktuálnosti problematiky zajištění výstavby dálnic a rychlostních silnic se účinnost předkládaného zákona navrhuje ke dni jeho vyhlášení.

Jiří Hanuš v.r.

Hana Orgoníková v.r.

Vlastimil Dlab v.r.

Soňa Marková v.r.

Úplné znění návrhem dotčených částí občanského zákoníku a stavebního zákona

A. Občanský zákoník

§ 128

(1) Vlastník je povinen strpět, aby ve stavu nouze nebo v naléhavém veřejném zájmu byla na nezbytnou dobu v nezbytné míře a za náhradu použita jeho věc, nelze-li dosáhnout účelu jinak.

(2) Ve veřejném zájmu lze věc vyvlastnit, nebo vlastnické právo omezit, nelze-li dosáhnout účelu jinak, a to jen na základě zákona, jen pro tento účel a za náhradu.

(3) V případě výstavby dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby lze přistoupit k vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva pokud nedojde k uzavření dohody do 30 dnů od doručení nabídky s návrhem náhrady nejméně ve výši určené znaleckým posudkem. Veřejný zájem na vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva a jeho účel podle odstavce 2 se prokazují odkazem na zvláštní zákon.

§ 140

(1) Převádí-li se spoluvlastnický podíl, mají spoluvlastníci předkupní právo, ledaže jde o převod osobě blízké (§ 116, 117). Nedohodnou-li se spoluvlastníci o výkonu předkupního práva, mají právo vykoupit podíl poměrně podle velikosti podílů.

(2) Ustanovení odstavce 1 se nepoužije v případě vypořádání podílového spoluvlastnictví v souvislosti s výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona.

§ 170

- (1) Zástavní právo zaniká
- a) zánikem zajištěné pohledávky,
  - b) zánikem zástavy,
  - c) vzdá-li se zástavní věřitel zástavního práva jednostranným písemným úkonem,
  - d) uplynutím doby, na niž bylo zřízeno,
  - e) složí-li zástavní dlužník nebo zástavce zástavnímu věřiteli obvyklou cenu zástavy,
  - f) písemnou smlouvou uzavřenou mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem nebo zástavcem,
  - g) v případě změny vlastnictví k zástavě uskutečněné v souvislosti s výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona, a to vyplacením náhrad podle uzavřené dohody nebo na základě vyvlastnění, na zástavou zajištěnou pohledávku,**
  - h) (g) v případech stanovených zvláštními právními předpisy.

(2) Promlčením zajištěné pohledávky zástavní právo nezaniká.

§ 602

(1) Kdo prodá věc s výhradou, že mu ji kupující nabídne ke koupi, kdyby ji chtěl prodat, má předkupní právo.

(2) Takové právo lze dohodnout i pro případ jiného zcizení věci než prodejem.

(3) Ustanovení o předkupním právu se nepoužijí v případě prodeje věci nebo jiného zcizení věci uskutečněného v souvislosti s výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona. V takovém případě sjednané předkupní právo zaniká bez náhrady.

B. Stavební zákon

§ 108

(1) Pozemky, stavby a práva k nim, potřebné pro uskutečnění staveb nebo opatření ve veřejném zájmu, uvedených v odstavci 2, lze vyvlastnit nebo vlastnická práva k pozemkům a stavbám lze omezit^{10a} rozhodnutím stavebního úřadu (dále jen „vyvlastnit“).

(2) Vyvlastnit podle tohoto zákona je možné jen ve veřejném zájmu pro

- a) veřejně prospěšné stavby podle schválené územně plánovací dokumentace,
- b) vytvoření hygienických, bezpečnostních a jiných ochranných pásem a chráněných území a pro zajištění podmínek jejich ochrany,
- c) provedení asanace sídelního útvaru nebo jeho asanačních úprav podle schválené územně plánovací dokumentace,
- d) vytvoření podmínek pro nezbytný přístup k pozemku a stavbě,
- e) vytvoření podmínek pro umístění nebo řádný provoz zařízení státní pozorovací sítě, kterou se zjišťuje stav životního prostředí,
- f) pro výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona,^{10c)}**
- g) ~~†~~ účely vymezené zvláštními zákony.^{10b)}

(3) Veřejný zájem na vyvlastnění pro účely uvedené v odstavci 2 musí být prokázán ve vyvlastňovacím řízení. Za stavby podle odstavce 2 písm. a) se považují stavby určené pro veřejně prospěšné služby a pro veřejné technické vybavení území podporující jeho rozvoj a ochranu životního prostředí, které vymezí schvalující orgán v závazné části územně plánovací dokumentace.

^{10a} § 128 odst. 2 občanského zákoníku

^{10c)} § 45 odst. 2 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, zákon č. 168/2001 Sb., o dálničním obchvatu Plzně, zákon č. .../2003 Sb., o výstavbě dálnic a rychlostních silnic a o změně některých zákonů.

^{10b)} Např. zákon č. 169/1949 o vojenských újezdech, ve znění zákona č. 425/1990 Sb., zákon č. 138/1973 Sb., zákon č. 20/1987 Sb.

(4) Zájem a účel vyvlastnění nebo omezení vlastnického práva při výstavbou dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby se prokazuje odkazem na zvláštní zákon.

§ 112

(1) Vyvlastňovací řízení provádí stavební úřad.

(2) Vyvlastňovací řízení se zahajuje na návrh orgánu státní správy, právnické nebo fyzické osoby, která má předmět vyvlastnění využít k účelu, pro který se vyvlastňuje. Pokud je navrhovatelem orgán příslušný k vyvlastňovacím řízení, stanoví odvolací orgán, který jiný stavební úřad v jeho působnosti provede řízení a vydá rozhodnutí o vyvlastnění.

(3) Vyvlastňovací řízení pro výstavbu dálnice nebo rychlostní silnice jako veřejně prospěšné stavby podle zvláštního zákona le zahájit teprve poté, nedojde-li ve lhůtě 30 dnů od doručení nabídky s návrhem úhrady nejméně ve výši určené znaleckým posudkem k uzavření dohod

